

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Puniuntur, que scelus in Carolum commiserant. cap. 12.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

1570.

tamen omne Carolo ipse permisit. ne multa; eos erratum suum publice confessos, supplicesque, ante fores ecclesie maioris, Carolus magna celebritate, solenni ritu, anathematis vinculo liberavit, die dominica, Nonas Februarij M. D. LXX. qui deinde in ecclesiam ad altare maius adducti, in ipsius, futurorumque Archiepiscoporum sese potestate esse professi sunt; ac divina sibi, ecclesieque sue restitui summissis postularunt. Inter alia Carolus id imposuit, vt quotannis ad decem annos, in natali Mariae Virginis die; qua maioris ecclesie precipua est celebritas; dum Missae sollemnitate celebrarentur, collegium vniuersum, ad eiusdem ecclesie altare maius, rite, atque ordine veniret; vbi ad pedes Archiepiscopi abiecti veniam peterent; eiusque potestatem in se publice faterentur. Ius, legitime agendi in eos, referuauit, qui sibi, armatis etiam viris accersitis, restiterant. demum apta occasione habita, ad eorum ecclesiam ordine, celebrique apparatus processit: coemeterium, qui facinoris fuerat locus, rite expiauit; ecclesiam ingressus, inter canentium clericorum hymnos, stans carimoniis populo benedixit. Ita eo quidem tempore cum canonicis actum est. postea contra eos, qui restiterant iudicium diu est agitatum: pluresque ex ijs in carcere habiti: quorum causam, cum Caroli itidem arbitrio, vel ipsis canonicis enixe postulantibus, Pontifex integre permisisset; ea tamen conditione, vt beneficijs priuarentur; seuerisque punirentur: impetrauit nihilominus Carolus, vt omnia canonis seueritate; paterna potius animaduersione, quam legitima poena castigaret; homines praesertim, qui pie admodum veniam petebant, Barbestus auctoritate Pontificia vincetus eum esset; ita ab omnibus desertus erat, vt nemo pro eo verbum facere auderet. sed eius casum miseratus Carolus, tu

publice declarauit, licere eum defendere; tum etiam per Ormanetum Pontifici vehementer commendauit; orauitque, ne eas poenas miserum hominem dependere vellet, quibus alioqui eius erat digna temeritas. exilio cum esset multatus; ei nos postea ab amicis rogati ab Carolo clementia reditum impetrauimus.

Paucis diebus post nefarium facinus ab apostata commissum, venit ad Carolum Bartholomaeus ex Praepositis ordinis Humiliati genibus nixus incerto vultu, quaedam se habere ait cum eo secreto communicanda. surgere, dicereque iussus, qua haberet; plura loquitur de alio quodam negotio: tum addit grauius restare: scelus illud, vt ipse putabat, commissum fuisse a sui ordinis fugituo, qui etiam Braidense argentum furatus erat, nomine Hieronymo: eum enim, se praesente, sapius ea de re cum Praeposito Vercellensi egisse; petijseque etiam ad id pecuniam; quam Vercellensis tamen negauerat; immo reprehenderat eius consilium; hominemque vt ad ordinem suum rediret, hortatus erat. Id cum audisset Carolus, minime sibi fieri verisimile respondit: quoniam Hieronymum illum proprie nulla in re vnquam offendisset. post multa; ita Bartholomaeus discessit, vt se certo rem scire negaret; sed ita conijcere ex ijs, qua audierat, Vercellensis, & Hieronymi colloquijs. addidit sperare se, Hieronymum ipsum post mensem affuturum; & ad ordinem reuersurum: tum facile eum comprehendi, & de re tota inquiri posse: se autem de illius aduentu Carolo nunciaturum. Quae a Bartholomaeo acceperat, eorum quidquam se nosse Carolus nemini prorsus significauit: alijs alia suspicantibus, nihil aliud dicebat; quam vt ne temere de quoquam iudicaret. Cum rerum suarum causa Carolum Bartholomaeus adijisset, iudicium repetit: religionis se causa testatus est iudi-

Punitione
qui scelus
in Carolum
comiserant.
Cap. XII.

indicasse, vt peccati vinculo se libera-
ret; & quasi grauissimum onus, quod
sustinere sibi videbatur, deponeret.
Interea de Antistite aliquo Mediola-
num mittendo Romæ agebatur, qui
de maleficio diligenter quæreret cu-
ius negotij, ne quisquam suorum vlllo
modo particeps esset, Carolus etiam,
atque etiam curauit: immo publico
scripto testatus est, nolle se in quem-
quam omnino ea de re agi. At Ponti-
fex Antonium Scarampum, Episco-
pum Laudensem anno demum M. D.
LXX. ineunte, ad id munus legauit.
Pontificium edictum Episcopo pro-
mulgandum dedit; quo anathemati
omnes subiiciebantur, quicūque non
indicarent, quod de eo factò nossent:
indicantibusque impunitas promitte-
batur, etiam si sceleri consensissent.
cui constitutionem addidit genera-
lem; vt & Carolo ipsi, & aliis Cardi-
nalibus in posterum magis caueret;
qua veteris canonis pœna in violato-
res Cardinalium a Bonifacio sancita,
etiam conscios sceleris, nisi indica-
rent, teneri statuit. Cum venisset Epi-
scopus, edictumque proposuisset; Ca-
rolus ea de re tota valde sollicitus e-
rat. iussu Pontificis vrgebat, & gra-
uissima pœna. premebant illa; quòd
secretò sibi commissum iudiciū fuis-
set; quòd de sua vindicanda iniuria
ageretur. miserebatur eorum, qui sce-
lus nouerant. videbat enim facile fo-
re, vt inconstantes homines, vel me-
tu aufugerent, & anathemate profligati
misere iacerent: vel si manerent;
capitalis iudicij molestijs, asperitati-
busque diu affligerentur. eam igitur
ineundam sibi esse statuit rationem;
qua, & sollicitudine sese, & vtriusque
salutis periculo illos liberare posset.
Bartholomæum vocat; tum vere gra-
uissimum onus ei impendere monet:
nisi rem Episcopo denunciaret, anathe-
matis vinculo, aliisque pœnis propo-
sitis eum obligandum: si denunciaret;
eam sibi videri rationem eorum quæ

de se, & de Vercellenfi Preposito nar-
raret, easque in ea narratione suspi-
ciones elucere; vt plurimum eis ne-
gotij, molestiæque præuideret exhi-
bendum. ac quamuis religione post-
posita, quod non putabat, anathema
contempsissent; facile tamen eius rei
aliquid alia via patefactum iri; pro-
pterea quod Episcopus diligentissi-
me inquirere iussus erat; & percre-
buerat iam rumor ab ordine Humi-
liato malum profectum esse: ex quo
multo difficilior eorum causa red-
dēda erat. Vnam se videre rationem;
qua molestijs periculisque ij expedi-
ri possent: vt quæ vere nossent, etiam
si ipsi essent criminis participes, ea si-
bi libere patefacerent, ipsis vt incer-
tis hominibus, qui dolore commissi
flagitij commoti, ad eum confugis-
sent, veniam a Pontifice impetratu-
rum. interim secum religiose rem to-
tam habiturū. sperare id se maxime,
Pontificis clementia fretum, amore-
que erga se satis perspecto. At Bar-
tholomæus enixe affirmare; neque se,
neque alium quemquam ordinis sui
sceleris esse affinem; ea tantummodo
nosse de Hieronymo, quæ dixerat.
Vercellenfis quoque ipse Bartholo-
mæi hortatu Carolum adit; & mira
religionis simulatione, secretò ea-
dem quæ Bartholomæus, narrat. alia
scire se obfirmate negat. immo velle
Episcopum adire, remque indicare
ambo affirmant; & vt Carolus idem
facere posset, si vellet; eum nexu rei
secretæ habendæ, si quis esset, sponte
liberant. Carolus etiam, atque etiam
amantissime monet; videant, quid a-
gant; dum tempus esset, recte consu-
lant: Deum pie testatur, cupere se fa-
ctum minime in iudicium vocari;
eosque alia via omni periculo liberari.
Illi in sententia manent: rogantque,
vt si fontibus opitulari vellet, multo
magis tueretur insontes. commenda-
turum se eos Episcopo, Carolus pol-
licetur; rogaturumque etiam, ne eos

teneret: posse tamē veniam sponte pe-
tentibus, secreta clementiē via, opem
ferre, quam non posset laqueis iudi-
ciorū irretitis. ne multa; edictis pro-
mulgatis, Episcopus auctoritate Pon-
tificia Carolo iuramentū defert: quæ
rit ex eo, quid de facto nouerit, suspi-
ceturve. primo factum ipsum Caro-
lus narrat. addit deinde se de auctore
nosse, quod duo Præpositi Humiliati
ei indicauerant. rem eos exposituros,
qui iam sponte venerant. si eadem ex
se postea vellet audire, dicturum. tes-
tari tamen, nosse se in quemquam ob
sua dicta vllō modo agi. orasse antea
Pontificem, nunc itidem per ministrū
eius orare; vt factum Deo remittat,
eiusque auctores, affinesve dimittat.
neque Præpositis ipsis obesse velle;
quin impunitatem, & omnia conse-
querentur; quæ littere Pontificiæ ijs,
qui primò indicassent, etiam si parti-
cipes culpæ essent, promittebāt; quin
se eorum nomine, eorumque commo-
do, quacunq; ratione posset, ea in-
dicare. rogare item, ne si fieri posset,
eos in cultodiam daret. His in acta re-
latis: introducti Bartholomæus, &
Vercellensis, quæ Carolo iam dixe-
rant, repetunt. in dicendo ita offen-
dunt; ita suspicionem mouent, Ver-
cellensis præsertim; vt est difficilis
mendacij, & verisimilitudinibus con-
iunctio; vt eos in vinculis retinere lu-
dices legitime cogantur. Carolus pro
eis nō semel ad Ormanetum scripsit;
vt Pontificis animura studeret ad leni-
tatem reuocare: tum quicquid eueni-
ret, supplex eius nomine miseris ho-
minibus, quantum posset a Santissimo
Patre misericordiā exposceret. quod
ij sceleratum consilium non ante fa-
ctum indicassent; eos non putare se
Pontificis sententia puniendos: nam
vel consentientibus impunitatem esse
propositam, nedum scientibus tan-
tū. licet etiam fontes deprehendere a-
tur; in eo tamen mutatam volūtatem;
& errati odiū aliquo modo eos ostēda-

disse, quæ ei rem aliqua ex parte patefe-
cerant; is maxime, qui primò adierat,
alterique suaserat. Hęc cum vehemen-
ter oraret, quemadmodum ex eius lit-
teris, quæ adhuc extant, perspicuum
est; nihil tamen potuit impetrare.
Habita deinde diligentius quæstione,
Vercellensis demū fatetur, sacrilegio
se, tum argenti Braidentis surripiedi,
tum interficiendi Caroli consensisse.
proditur Carauagiensis, & Veronen-
sis. vterque in vincula conijcitur. Fa-
rinæ iam apertius indicatus; a Duce
Sabaudia, in cuius oppido Clauasio
morabatur, stationarius miles factus,
Pontifice postulāte, facile deditusest.
omnes Mediolanum adducti cum cu-
stodia, rem omnem confessi, condem-
nati sunt. duo tormenta, quæ secum sa-
crilegus habuerat, statimque post fa-
ctum Mediolani occultauerat, reper-
ta sunt; alterum vacuum, plenum alte-
rum. tandem v. Cal. Augusti, de gradu
sacrę sacerdotalis dignitatis, solemn-
ritu deiecti, & religioso habitu spo-
liati de more sæculari potestati reli-
cti sunt. cumque religiose casum fer-
re satis viderentur. ducti sunt ad sup-
plicium. Vercellensis, & Carauagien-
sis, qui nobili genere orti erant, capi-
te ceruicibus abscisso, sunt interfecti.
Veronensis, & Farina carro per urbem
miserabili spectaculo vecti, ad Archi-
episcopales ædes cū peruenissent; car-
nifex Farinę dexteram manum ampu-
tauit: qui quidem præcipue scelus suū
doluisse, veniamque a Deo ex animo
petijisse visus est: nam & populum al-
locutus e farca, supplex obsecrauit,
vt sui misereretur; ignosceretque,
quæ eū esset e medio tollere conatus, qui
communi saluti tanto opere prodesset.
loco demum constituto ambo laqueo
suspensi strangulati sunt. Bartholo-
mæus ob culpam nefarij consilij non
indicati, quod plane nouerat; immo
etiam ob id, quod Farinam post factū
occultari curauerat; consiliumq; de-
derat, vt tormentorum combureret;

in opus remigandi ad quinquennium damnatus est: clemētius aliquanto habitus ob quale indicium datum. pro quo sapius Carolus per se, & per alios Pontificem rogauit; vt illius saltem, qui rei nefaria adiutor minime fuisset, liberationē posset ab eius clementia obtinere. cōmemorabat hominem sponte, prioremque indicasse; de vita optime in posterum instituenda polliceri. negauit vero semper Pontifex, illud proferens, si potest Æthiops mutare pellem suam. sed cum iam ad triremes ille missus esset; saltem consecutus est Carolus, vt eum inde reuocatum in Monasterium ad certum tempus includeret.

Carolus in Heluetios proficiscitur. Pontifex Humiliatorum ordinem extinguit. Cap. XIII.

Dum infelices illi, miserabili ciuitatis vniuersæ spectaculo, pœnas demerentis, scelusque sui persoluebant; Carolus vallium illarum Helueticę diuisionis ecclesias; quamquam Visitatorem ibi perpetuo habebat, reuisit; laborum suorum fructū; & eorum vsum quæ antea constituerat, recognouit; omnia meliora reddere studuit. quin etiam studio gentis iuuandæ; simul causa visedæ sororis, quæ Altempio Comiti nupta erat; ad vltiora Heluetiorum loca, & ad diœcesim Constantiensem, Curientemque penetravit. religiosa loca; præsertim, vbi sacra manerent reliquæ, coluit; per hereticos populos nulla iniuria, quin potius honore, reuerentiaq; affectus, iter fecit. quorum locorum situ cognito, tum Pontifici, tum ecclesiarum Præsulibus ad populorum salutē multa suppeditauit; & de religiosis collegijs ijs locis, Locarni præsertim instituendis studiose egit. ad eam rē duas Humiliatorum in ea regione Præposituras a Pontifice obtinuit; Heluetiorum quoque Principum voluntatē, quod difficile videbatur, adiuncta. imo ad rem perficiendam, ex suis quoque facultatibus pollicitus est: quamquam ea res impedimētis quibusdam exitu caruit. Pluribus etiam officijs

Pars III.

cum egisset de Antistite, ad catholicos pagos Visitatoris Apostolici nomine mittēdo; Heluetiorum ipsorum culpa factū est, vt nemo tunc quidem mitteretur, sed dum hæc Pontificia officia variis impedimentis excluderentur; non patiebatur deesse sua: & vt poterat, multis modis hominū mores a iure sacrorū canonum satis alienos emendare: in officioque erga Romanam Ecclesiam gentem continere; & omnino ad salutem iuuare, studebat. vnde non paruum ei negotium exhibebatur; magistratibus illis frequenter aliquid contra sacras constitutiones turbantibus. ille autem modo amice hortari; modo seuerè mone re; minari interdum: nunc ad eorum conuentus mittere: nunc eorum legationes accipere: omni ratione, quæ Deo grata, ijsque salutaria essent, ea curare. omnino mirum erat, quantum genus illud hominum Carolo tribueret. verum ipse quoque omni ratione eorum sibi beneuolentiam conciliabat; amicitiamque, & pietatem multorum in ijs partibus omni officio alere studebat. beneuolentia vero in primis, & animarum charitate; quæ propemodum vna hominū allicit voluntates, auctoritatē suam inter eos conseruabat. Pontifex, quod antea quandoq; significauerat; vt Humiliatorum ordinem deleteret; tū apud se omnino constituere visus est: cum ab eo scelus in Carolum extitisse cognouit: atque iam ex eo tēpore rumores de tali Pontificis consilio esse cęperūt. Carolum ea de re egisse non video; qui disciplinę aliquo modo instaurandæ penitus spem abiēcisse non videbatur. ciuitati certe fauit, quę pro Humiliatis suis Pontificem oraret: & Aloysium Præpositum generalem iuuit, vt Romam profectus, interitum a familia sua deprecaretur. Sed nihil obtinuit ciuitas. Aloysius vero ad Pontificis pedes cum lachrymis abiectus, cum toti familię supplex veniam petiisset; quamquam

Dd 3 Pon-